

TOTOLIKA

Viering van
40 jaar Fides
met groots sportfestijn

DI 7 PA 13 DI YÜNI BOGOTA, COLOMBIA

**XXI Olimpiada Especial de Fides
ku a kumpli 40 aña**

TA SALI KADA 6 LUNA • HALFJAARLIJKS • TWICE A YEAR

REVISTA DI

“Totolika”

Asosashon di mayor i amigunan di personanan ku desabilitat mental.

Afiliá na Caribbean Association on mobilizing resources and opportunities for persons with developmental disabilities (CAMRODD).

Afiliá na liga internashonal di Asosashon pa persona ku un desabilitat mental.

Afiliá na Fedemakro.

Trahando en estrecho koperashon ku Fundashon Kontakto, Fundashon Verriet i Special Olympics Curaçao.

CONTACTBLAD VAN

“Totolika”

Vereniging van ouders en vrienden van personen met een verstandelijke beperking.

Aangesloten bij Caribbean Association on mobilizing resources and opportunities for persons with developmental disabilities (CAMRODD).

Aangesloten bij Inclusion International.

Aangesloten bij Fedemakro.

Nauw samenwerkend met Fundashon Kontakto, Stichting Verriet en Special Olympics Curaçao.

MAGAZINE OF

“Totolika”

Association of parents and friends of persons with a mental disability.

Affiliated to the Caribbean Association on mobilizing resources and opportunities for persons with developmental disabilities (CAMRODD).

Affiliated to Inclusion International.

Affiliated to Fedemakro.

Working together with Fundashon Kontakto, Foundation Verriet and Special Olympics Curaçao.

Redakshon /
Redactie / Editors
Aminta Sprockel & Mia Eisden

Foto's
Pers en Totolika

Typesetting / Layout
I-Design, tel.: 524 8068

Printing
INTERPRESS N.V.

Oplage: 3.000 stuks

Beschermheer

Dhr. Herman George

DIREKTIVA TOTOLIKA

Presidente
Vice-presidente
1^e Sekretario
2^e Sekretario
1^e Tesorero
2^e Tesorero
Komisario
Presidente Honorario
Miembro di Honor

Dhr. W. Harms
Sra. M. Fraai-Linzey
Sra. Th. Rudolph
Sra. W. Ralf
Dhr. N. de Haseth
Mw. H. Bonito
Sr. S. Paula
Sra. A. Sprockel
Sra. A. Dindial-Schob i
Dhr. T. Linzey
Sra. A. Loos
Sra. E. Vos

Rio Canariweg 59
Kaya Seru di Milon 60
Creoleweg 3
Kaya C.A. Victorina 24
Scherpenheuvel 14E
Clioweg 11
Mahuma 133
Jongbloed 171

560-9400/8881827
737-6762
888-0568/520-8484
510-1663
767-6563/699-0883
767-5429
888-1962
737-8824/561-4138

Sentro Totolika
Kontakto/Wenkel di Fishi I+II
V.S.O. Marieta Albertoe
SGR-Groep en Fundashon Verriet
Special Olympics Curaçao
Wegateka Totolika
Informatiecentrum
Sportterrein Mon Repos
Praatgroep Ala Fuerte

Sra. Marelva Monte
Sra. Samantha Daal-Lacé
Sra. A. Koster
Sr. Henk Kamsteeg
Sr. Willy Harms
Sra. Marelva Monte
Sra. M. Eisden
Sr. Kenneth Hennep
Sr. Domingos Mendes
Sra. Tessalyne Torres
MCB 77171103 / Giro 426555
totolika1@gmail.com

Uteweg z/n
Uteweg z/n
Spanestraat
Christinalaan
Rio Canariweg 59
Uteweg z/n
Uteweg z/n
Uteweg z/n
Tinta Marreweg 8

737-8291
737-6762

736-7600
560-9400/8881827
737-8291
737-8291/fax: 737-2609
513-3739
520-4227
516-5516

Bankrekeningen
E-mail

KONTENIDO • INHOUD • CONTENTS

STUDIEDAG VAN TOTOLIKA.....	5
STIMULASHON TEMPRAN.....	6
KURATELE I HERENSIA	9
DIA MUNDIAL DI SÍNDROME DI DOWN.....	10
IMPORTANSIA DI STIMULASHON	11

OLIMPIADA ESPECIAL DE FIDES.....	11
JONGEREN LEREN JONGEREN KENNEN	12
COLA DEBROTPIJIS 2015	13
KEN TA LUCY-ANN ZIMMERMAN?	14
TRUPIAAL SELFADVOCATES.....	16

INTRODUKSHON
2015

Den e promé edishon di 2015 aki lo bo lesa kon atrobe ku hopi entusiasmo nos a pone hopi atenshon riba informashon i edukashon di nos miembronan. Ya kaba tabatin dos dia di estudio pa mayornan hóben kualnan tabatin komo tema aseptashon i stimulashon. Asistensha tabata bon. Den e edishon aki lo bo por lesa mas di e tema stimulashon. Tabatin tambe algun mainta di informashon planeá, kualnan ademas di edukativo tabatin un bon ambiente. Sr. Leito a papia di yerba i Dr. Gerstenbluth a papia di obesitas. Atrobe e mini simposio riba kuratela i derechi di herensha, ku presentashon di notario Henry Burgers, a hala hopi atenshon.

Nos direktiva a habri año reflekshonando riba su tarea di mas importante ku ta sali na vanguardia di e persona ku limitashon mental den nos komunidat. Parti di e tarea aki ta yuda instituí institutonan di kuido nesenario ku ta kai bou di responsabilidat di S.G.R. Grup.

Meskos ku na 1983 ku Totolika a mira nesesidat pa tin un kas pa remplasá kas di famia, i a lanta Kas Jos Wouter pa 18 persona por a keda, asina tambe awor Totolika a sinti nesesidat pa hala atenshon di S.G.R. Grup i tambe di S.V.B ku e lista di espera kresiente pa bibienda. Anke ku tur hende ta realisá e urgensha aki, mester a dura tres año, a kousa di entre otro burokrasia, promé ku nos por a bisa ku pronto lo pone e promé piedra. E idea ta pa na 2016 40 hende haña un lugá adekuá pa biba.

Kontakto ku nos miembronan atrabes di bishita na kas ya semper tabata importante pero e año aki nos a tunele mas na serio ainda. >>

INTRODUCTIE
2015

In dit eerste nummer van 2015, zult u kunnen lezen hoe wij dit jaar weer met veel enthousiasme aandacht hebben gewijd aan de informatie en educatie van onze leden. Er zijn reeds twee studiedagen geweest voor jongere ouders met de belangrijke onderwerpen “Acceptatie” en “Stimulering”. De opkomst was goed. Over het laatstgenoemde onderwerp zult u wat meer in dit blad kunnen lezen. Er waren ook enkele informatiebijeenkomsten gepland, die zoals altijd zeer leerzaam maar ook heel gezellig waren en wel de presentatie over “Kruiden” (dhr. Leito) en die over “Obesitas” (dr. Gerstenbluth). Grote belangstelling trok weer de herhaling van het Mini-symposium over “Curatele en Erfrecht” waarvoor wij medewerking kregen van notaris Henri Burgers.

Ons bestuur is het jaar begonnen met zich te bezinnen over haar belangrijke taak van de belangenbehartiging van de persoon met een beperking. Onderdeel daarvan is het helpen opzetten van de nodige zorgvoorzieningen, die vallen onder de verantwoordelijkheid van de S.G.R. groep. Evenals Totolika in 1983 de noodzaak inzag van een G.V.T. (Gezins Vervangend Tehuis) en Huize Jos Wouter opzette voor 18 bewoners, zo heeft de Oudervereniging weer aan de bel moeten trekken bij de S.G.R. en de S.V.B. door de groeiende wachtlijst voor wonen. Al werd de noodzaak voor zo’n voorziening door iedereen ingezien, het heeft nog 3 jaar geduurd, vooral door de bureaucratie, eer wij kunnen zeggen dat wij spoedig de spade in de grond kunnen steken. Er zullen dan hopelijk in 2016, 40 personen een plaatsje kunnen krijgen.

>>

INTRODUCTION
2015

In this first 2015 issue you will be able to read how we enthusiastically devoted attention to the education of, and the furnishing of information to our members. So far we already had two study days (“workshops”) for younger parents with the important subjects: “Acceptance” and “Stimulation”. Attendance was good. We will elaborate a bit more on the last-mentioned subject in this issue. Also some info sessions were planned and, as has always been the case, these too were very useful while also most enjoyable. One was a presentation on “Herbs” (Mr. Leito) and another dealt with “Obesitas” (Dr. Gerstenbluth). Repetition of the Mini Symposium on “Guardianship and Right of Succession” again drew great interest; for this presentation civil-law notary Henri Burgers lent us his kind cooperation.

Our management board started off the year reflecting on its important task of promoting the interests of the person with a limitation. Part of this is helping with the setup of a system to provide the necessary care that falls under the responsibility of the S.G.R. Group (“Stichting voor Gehandicapten- en Revalidatiezorg” - “Foundation for Providing Disability and Rehabilitation Care”). Just like Totolika as early as 1983 saw the need for a Surrogate Family Unit (“Gezins Vervangend Tehuis”, “G.V.T.”) and proceeded to set up “Huize Jos Wouter” (Jos Wouter Home) for 18 occupants, so did the Parents Association feel compelled again to alert the S.G.R. Group and the “S.V.B” (“Sociale Verzekeringsbank” - “National Insurance Institute”) to the growing waiting-list of applicants for a home. Even though everybody realized the need for such a facility, its realization still took all of 3 years, mainly owing to bureaucracy, before we were able to say that soon we can actually break ground for this facility. And then, hopefully in 2016, 40 persons will be able to have a place of their own.

>>

Totolika kier mustra su miembronan riba importansha di kuratela pa motibu ku pa medio di kuratela, mayornan por sigurá ku nan yu ku limitashon mental ta bon representá dor di apuntá un hende di konfiansa pa enkargá su mes ku esaki.

Alabes ta mustra mayornan riba e hecho ku pa bini na remarke pa nan yu haña kupo na un fasilidat di S.G.R. Grup òf riba lista di espera, mester skibi nòmber na e servisio sosial pedagógiko di S.G.R. Grup.

A selebrá dia internashonal di Síndrome di Down ku un grandioso fiesta ku Hotèl Marriott a ofresé pa e miembronan ku e Síndrome di Down. Promé ku e selebrashon tabatin diferente spòt na radio i un presentashon den Mòru Bondia.

Ta di mas bisa ku e aña aki atrobe, manera a bira tradishon, Kiwanis Curaçao a spònsa Karnavalika. Masha, masha danki Kiwanis Curaçao!!! Tirando un bista riba e di dos mitar di e aña aki, nos ta warda ansiosamente riba kampamentu di deporte, e workshop pa nos hendenan ku ta self advocate, i tambe riba e diferente enkuentronan ku mayornan.

Nos speransa ta di logra haña mas miembro hóben, lokual ku te ainda nos no ta logrando muchu bon.

Hende ainda no ta konsiente di e tantu sirkunstansha i problemanan den kuido ku huntu ku Totolika lo por logra superá. ■

Het contact met onze leden door huisbezoeken was altijd al heel belangrijk, maar dit jaar is het serieus aangepakt. Totolika wil de ouders heel nadrukkelijk wijzen op het belang van curatele, omdat zij reeds tijdens hun leven het welzijn van hun zoon/dochter met een beperking kunnen waarborgen door een vertrouwenspersoon deze verantwoordelijkheid op te dragen. Tevens worden de ouders erop gewezen dat zij voor plaatsing van hun zoon of dochter met een beperking in een voorziening of op de wachtlijst, deze moeten registreren bij de Sociaal-Pedagogische Dienst van de S.G.R.

De Wereld Down Syndroomdag, voorafgegaan door spots op de radio en een programma in Moru Bondia, werd weer gevierd met een groot feest, aangeboden door het Marriott Hotel aan de leden van Totolika met het Down Syndroom.

Natuurlijk is er dit jaar weer een Karnavalika geweest, welke weer mogelijk werd gemaakt door Kiwanis Curaçao. Dank je wel Kiwanis Curaçao!

Als we kijken naar het komende half jaar, dan zijn we vol verwachting naar sportkamp en de cursus voor onze self-advocates en de komende ouderbijeenkomsten.

Onze hoop is dat Totolika succes zal hebben met de verjonging van haar leden, wat tot nu toe niet zo vlot verloopt. Men is zich nog niet bewust van de vele aspecten/problemen in de zorg, waar je samen met de Oudervereniging een oplossing voor kunt vinden. ■

Contact with our members by means of house calls was already very important, but this year this was seriously taken up. Totolika wants to very emphatically point parents to the importance of guardianship, because already during their lifetime parents are able to secure the wellbeing of their son/daughter with a limitation by placing this responsibility in the hands of a trusted representative. Parents are also duly informed that for the placement of their son or daughter with a limitation in a facility or on the waiting-list, they must register their child with the "Sociaal-Pedagogische Dienst" ("Socio-Pedagogical Service") of the S.G.R. Group.

The World Down Syndrome Day, preceded by spots on the radio and in a "Moru Bondia" TV-program, was again observed here, this time with a grand celebration offered by the Marriott Hotel to the Totolika members with the Down syndrome.

Of course we also had a "Karnavalika" event this year again, which once more was made possible thanks to Kiwanis Curaçao. Many thanks, Kiwanis Curaçao!

Looking to the coming half-year we are full of expectation as regards the sports camp, the course for our self-advocate groups and the upcoming parents' meetings.

Our hope is that Totolika will be successful with its member-rejuvenation process, something that has not been going all that smoothly so far. Consciousness is somewhat lacking as regards the many aspects/problems in the provision of care - a solution to these problematic situations can be found working together with the Parents Association. And, then, hopefully in 2016, 40 persons will be able to have a place in a Group home. ■

HET PANEL

Heel veel interesse voor de interessante STUDIEDAG VAN TOTOLIKA

Op 1 maart hield Totolika haar eerste studiedag over "Acceptatie" met medewerking van drs. Herman Schnitzler en een panel van broers en zussen.

De zaal was bomvol. De studiedag was in het kader van 'empowerment van ouders'. Het programma begon om 09.00 uur en werd om 12.00 uur beëindigd en vond plaats op centro Totolika. Zoals altijd bracht Alice Loos met veel enthousiasme haar icebreakers.

Na de presentatie van dhr. Schnitzler, waarbij ouders heel veel vragen stelden, volgde een panel van 7 broers en zussen van personen met een beperking over hun ervaringen. Elk van hen sprak over de ervaringen en hoe de acceptatie in hun familie was gegaan. Het belang van liefde en begeleiding geven aan de persoon met een beperking kwam sterk naar voren. Ook bleek hoe belangrijk het is dat ouders de broers en zussen betrekken bij alles betreffende hun speciaal familielid.

Het gebeurt vaak dat ouders door hun hoge leeftijd of andere omstandigheden de zorg niet meer aan kunnen en dat de andere familieleden dit moeten overnemen. De evaluatie door de deelnemers was zeer positief.

Totolika zal haar best blijven doen bij de begeleiding van ouders via workshops en cursussen. Ook dankt Totolika de panelleden voor hun belangrijke bijdrage aan deze studiedag. ■

EVALUASHON DI DIA DI ENKUENTRO DI MAYOR "ASEPTASHON" 1 DI MART 2015

- Presente: 60 persona
- A yena formulario: 47 persona
- 47 persona a bisa ku nan a gosa e dia

Tópikonan:

	Hopi bon	Bon	Regular	Malu
Aseptashon	34	12	1	0
Traha den grupo	17	25	3	1
Plenario	16	29	0	0
Rumannan	35	12	0	0
Ice breakers	23	23	1	0
Lokaldat	19	28	0	0

STIMULASHON TEMPRAN

Stimulashon Tempran ta un terminologia hopi konosí último Tempu. Awendia ta un prinsipio generalmente aseptá ku pa un bon desaroyo di un individuo, mester stimul'é for di tempran.

Den sierto sirkunstansha stimulashon no ta keda apliká.

Esakinan por ta entre otro:

- *Ora e yu nase ku un limitashon sosial, e no ta deseá òf sirkunstanshanan finansiero ta malu.*
- *E yu a nase ku un limitashon físiko i òf mental.*

Ku otro palabra, ora e yu risibí kariño di mama esaki ta meskos ku un kantidat varia di estímulo. Esakinan ta entre otro: kontakto korporal (stimulashon taktil) visual (mira hende den kara), calor humano. Tambe por papia di stimulashon ouditivo ora e yu ta tende stèm di entre otro e mama.

Relashoná ku esakinan, por mostra riba importansha i beneficio di duna lechi na pechu. Den kaso di dunamentu di lechi na pechu e stimulashon natural ta mas intensivo. E yu tin kontakto hopi di aserka ku e mama lokual ta importantísimo pa e relashon entre mama i yu. E mama mester tin tur su tinu ora e ta duna yu lechi i na e momentunan ei e ta mas inklíná pa karisiá e yu ku ora di duna lechi na bòter.

E hecho ku un yu resien nasí kende apénas por efektuá reakshonnan natural i ta kompletamente dependiente di su kudadó, pa despues di apénas 8 aña e desaroyá bira un mucha ku por papia, buska su kontaktonan sosial i tin su mes personalidat i ta kompletamente independiente di hende grandi pa kumpli ku su nesésidatnan, ta un indikashon ku e promé añanan ta krusial pa su desaroyo. Ku otro palabra hustamente durante e promé 6 añanan stimulashon ta sumamente importante.

Un ehèmpel di importansha di stimulashon tempran nos por mira serka muchanan ku atraso di idioma. Desaroyo di su papiamentu ta

kuminsá for di e promé zonidonan ku e yu ta produsí i ku e mayornan mester probechá di nan dor di respondele kada bes di manera ku e ta gosa i ta sigui papia. Si mayornan no ta komuniká sufisientemente ku e yu entre otro, dor di únikamente dunele òrdu manera bai sinta kome, bin drumi etc. Si ademas e no ta haña oportunidat pa ekspresá su mes e ta kai atras den su hablá, i ora e tin 5 aña ta ripara ku e tin un atraso enorme den su habilitat pa papia i kon tiki palabra e konosé.

Kuantu biaha ta sosodé ku un mucha ta yega skol preparatorio sin ku e por bisa su nòmber na drechi pa motibu ku no a stimulele sufisiente. Kier men ku nunca ta muchu tempran pa kuminsá ku stimulashon. Si stimulashon tempran ta bon pa muchanan sin limitashon, esaki ta indispensable pa un mucha ku si tin un òf otro limitashon. Tur loke un mucha sin limitashon ta siña hungando, mester wòrdu imponé riba e mucha ku un òf otro limitashon. Si no ta stimulá e mucha ku limitashon sufisientemente dor di hunga, kanta, karisiele entre otro, i lag'é partisipá den aktividatnan doméstiko, e no ta desaroyá i sigun e ta bira grandi e ta bai funshoná riba un nivel kada bes mas abou. Sin stimulashon tempran no tin normalisashon. Kada individuo, ku òf sin limitashon tin mes derechi i mester tin mes oportunidat pa por desaroyá. Stimulashon por ta algu masha natural ku tur mama ta hasi sin ku nunca ela tende di stimulashon. ■

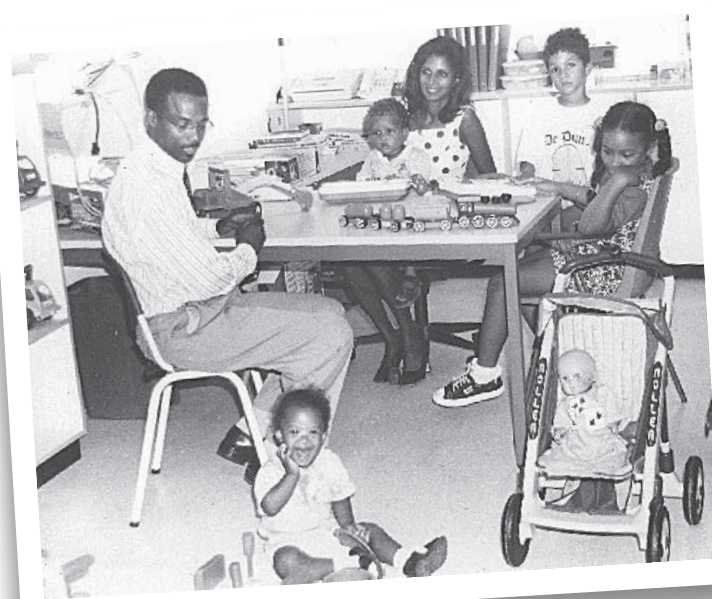
Stimulashon ta nifiká básicamente insentivá e mucha di moda ku e no ta keda para un kaminda den su

desaroyo. E insentivonan ku e mucha ta haña por ta di diferente índole. Ántes nos tabata kere ku amor i kuido di mama ta úniko kos ku un yu tin mester pa un bon desaroyo. Ta bèrdat ku pa un desaroyo optimal, pa kada hende ta nesésario i hopi importante pa e haña su mes rondoná pa amor i kuido for di e promé dia. Ora un yu keda risibí ku amor i kariño bo por ta sigur ku e yu aki, basta ningun problema no presentá, si kariñele, i hunga i kanta kuné, ku otro palabra si e haña sufisiente atenshon, i estímulo, e lo tin un bon desaroyo.

Investigashonnan a demostrá ku loke nos ta yama kariño di mama ta kombinashon di diferente insentivo.

VROEGE STIMULERING

en stimulatie krijgt om zich te ontplooiën. Onderzoeken hebben aangetoond dat datgene wat we moederlijke liefde en zorg noemen een verzamelnaam is voor verschillende soorten prikkels. Anders gezegd door de moederlijke liefde krijgt

het kind een variatie aan prikkels en stimulatie: o.a. lichamelijk contact (tactiele stimulering), warmte visuele stimulering (kijken naar het gezicht van de moeder), auditieve stimulering (luisteren naar de stem van de moeder) etc.

In dit verband kan gewezen worden op de belangrijkheid van borstvoeding. Bij borstvoeding is de natuurlijke stimulering veel intensiever. De baby heeft een veel nauwer lichamelijk contact met de moeder, wat vooral in de eerste weken van bijzonder belang is, vooral voor de moeder-kind relatie. De moeder heeft haar volle aandacht nodig bij deze voeding en is ook veel meer geneigd het kind te liefkozen dan bij flesvoeding.

Het feit dat een pasgeboren kind, dat alleen maar in staat is om enkele automatische reacties te vertonen en totaal afhankelijk is van zijn verzorger, in 8 jaren opgroeit tot een kind, dat kan praten, sociale contacten kan leggen, een eigen persoonlijkheid

Door bepaalde omstandigheden blijft de stimulering heel vaak achter. Bijvoorbeeld:

- *Als de baby wordt geboren met een sociale beperking, hij is ongewenst of heel slechte economische omstandigheden.*
- *De baby wordt geboren met een fysieke beperking.*
- *De baby wordt geboren met een verstandelijke beperking.*

heeft en voor het bevredigen van zijn behoeften niet afhankelijk is van de volwassenen is een indicatie dat die eerste 8 levensjaren een kritieke periode zijn in de ontwikkeling. Met andere woorden juist in deze 8 levensjaren is stimulering erg belangrijk. Een voorbeeld van de belangrijkheid van vroege stimulering kunnen we constateren bij kinderen met taalachterstand. De spraakontwikkeling begint al met de eerste geluidjes die het kind voortbrengt en die de ouders moeten uitbuiten door hem steeds hierop antwoord te geven, zodat het het leuk vindt en telkens weer opnieuw doet. Wordt er door de ouders niet genoeg met het kind gesproken en krijgt hij b.v. alleen opdrachten zoals: "ga spelen", "ga je aankleden", "kom eten", "ga naar bed" etc. en krijgt hij bovendien geen kans om zich te uiten dan blijft hij achter in het spreken en als hij 5 jaar oud is ontdekt men dat het kind een geweldige achterstand heeft in het praten, en een geringe woordenschat bezit. Hoe vaak komen er geen kinderen van 5 jaar op de kleuterschool die hun naam nog niet kunnen zeggen, omdat ze niet voldoende gestimuleerd zijn. >>

EARLY STIMULATION

Owing to certain circumstances, however, this stimulation very often lags. For instance, if:

- *the baby is born with a social limitation, is unwanted or very poor economic circumstances;*
- *the baby is born with a physical limitation;*
- *the baby is born with a mental limitation.*

What is EARLY STIMULATION?

Early stimulation has become a well-known concept of these times. Today it is a generally accepted principle that stimulation of an individual is a precondition for his/her normal development, which stimulation must start early. Stimulation actually involves "animating" the child so that its development does not stand still. The child's stimuli are of a diverse nature. In earlier days it was believed that motherly love and care were the single most vital factors. It is indeed extremely important to every individual, and in fact even a prerequisite for the optimal development of the individual, that from the very first day he/she is welcomed into an environment that receives him/her with warm care and love. When a baby is lovingly wel-

comed, one can be sure that - barring problems - it will be pampered and cuddled, it will be played with and sung to, in short: it will be given sufficient attention and stimulation, all of which will benefit its development and growth. Research has shown that what we call motherly love and care is a collective name for various kinds of stimuli. In other words: by receiving motherly love the child receives a variety of "nudges" and stimuli: among others physical contact (tactile stimulation), warmth / visual stimulation (looking at mother's face), auditory stimulation (listening to mother's voice) and so on.

In this connection the importance of breastfeeding is pointed to. When a baby is breast-fed, natural stimulation is far more intense. The baby has a much closer physical contact with its mother, and this is especially important, mainly for the mother-child relationship, especially so in the first few weeks of the baby's life. The mother needs her full attention when breastfeeding and is also much more inclined to caress and cuddle the child as is less when the baby is bottle-fed.

The fact that a newborn child, that is only capable of showing some automatic reactions and is fully dependent on its caretaker, will grow up in 8 years to become a child that can

speak, make social contacts, have its own personality and does not depend on adults for satisfying its needs, is an indication that those initial 8 years of its life constitute a critical period in the child's development. In other words, it is precisely in these 8 years of life that stimulation is of vital importance. An example to illustrate how important early stimulation is, we can see with children with a language deficiency. Speech development starts as early as when the child utters its first little sounds; parents must make the most of these little sounds by consistently answering these. The child gets to like this and responds by repeating its little utterances. If parents do not speak enough with the child and it only receives instructions like "go play", "go get dressed", "come eat", "go to bed" and so on, the child moreover gets no chance to express itself. As a result, its speech development is hampered and by the time the child reaches age 5 it is discovered that it has a tremendous speech deficiency and a very limited vocabulary. How often do we not see 5-year olds come to infant school unable to pronounce even their name, because they consistently lacked stimulation.

Therefore, one can never start too early with giving stimulation. If early stimulation is of great value to a normal child, then how much more essential will it be for a child with a limitation. Everything a normal >>

VROEGE STIMULERING

Men kan dus nooit te vroeg beginnen met stimuleren. Is de vroege stimulering van groot belang bij een normaal kind, bij kinderen met een beperking is het onontbeerlijk. Alles wat een normaal kind spelenderwijs leert doen, moet bij een kind met een beperking doelbewust aangeleerd worden.

Als men een kind met een beperking niet genoeg stimuleert, niet genoeg met hem speelt, praat en bij huiselijke activiteiten betreft, dan ontwikkelt het zich niet en gaat het naar gelang het ouder wordt op een steeds lager niveau functioneren: zonder vroege stimulering geen normalisatie. Elk individu, met een beperking of niet, heeft dezelfde rechten, moet dus dezelfde gelegenheid krijgen zich te ontwikkelen. Stimulering kan iets heel natuurlijk zijn, wat door elke moeder onder normale omstandigheden wordt gedaan, zonder dat ze ooit van stimulering heeft gehoord. ■

child learns to do without effort must be purposefully taught to a child with a limitation.

If a child with a limitation is not given sufficient stimulation, if it is not played with enough, spoken with enough and involved enough in home activities, then that child will not develop properly and as it becomes older it will function at an ever lower level: no early stimulation, no normalization. Each individual, whether or not with a limitation, has the exact same rights and consequently must be given the exact same opportunity to develop and grow. Stimulation can be something very natural that is given by every mother under normal circumstances, without her ever having heard of the concept of stimulation. ■

Schenkingen

Donaties zijn altijd welkom.
Het rekeningnummer van Totolika is MCB 77171103.

Degenen die Totolika testamentair willen gedenken, kunnen daarvoor de volgende formule gebruiken:
Ik legateer fl. vrij van rechten en kosten aan Totolika, Vereniging van ouders & vrienden van personen met een verstandelijke beperking, gevestigd te Curaçao.

KURATELE HERENSIA

Na 14 di sèptèmber 2014 Totolika a tene un mini-simposio tokante "Kuratele i herensia". Dor ku e interes tabata asina grandi i no tabatin espasio pa e kantidat di hende ku ker a asistí.

Manera Totolika a primintí, el a ripití e mini-simposio aki. Esei a tuma lugá riba dia djamingu 19 di aprel. Totolika a haña koperashon di un eksperto riba e tereno aki, sr. mr. Henry Burgers (notario). Pa mayornan ku tin un yu ku un òf otro limitashon kuratele ta sumamente importante, komo e yu mester di un hende ku por sali na su interes, si mayornan no por hasi esei mas pa un òf otro motibu.

Notario Henri Burgers

DIA MUNDIAL DI SÍNDROME DI DOWN

Un siman promé ku 21 di mart, Totolika a anunsiá ku un jingle bunita na radio i televishon, ku e aña aki atrobe Totolika ta bai rekordá e Dia Mundial di Síndrome di Down. Esei a kuminsá dia 14 di mart ku e programa "Turno liber pa bo salu" na Z86, serka sr. Mem Vornis. Pa Totolika a bai sra. Nicole Merckx (fisioterapia) i sr. Martin Giraldo.

Anto porfin djasabra dia 21 di mart e dia mes a yega. Pa di tres biaha gerensia di Marriott Hotel and Casino a ofresé tur miembro di Totolika, ku Síndrome di Down huntu ku nan mayornan un fiesta di kita sombré.

Tabatin weganan, por a hunga ku bestianan di I-Animal, wak un pelikula masha plasentero, miéntrastantu a gosa di popcorn, juice i hòdòk. Na final tur hende por a pasa tuma pida bolo i a bai kas kontentu.

Totolika ta gradisí gerensia di Marriott kordialmente, espesialmente Rachel i Micky.

**Danki un
biaha mas i
bendishon!**

IMPORTANSIA DI STIMULASHON DIA DI ESTUDIO 2

"Importansia di stimulashon" ta tópiko di e di dos Dia di Estudio ku Totolika ta tene e aña aki. E a tuma lugá riba 17 di mei di 9'or – 12'or na Sentro Totolika.

Stimulashon ta importante pa tur mucha, pero pa e persona ku un limitashon sea físiko o mental e ta indispensabel pa su desaroyo. Totolika a haña koperashon di Sra. Myrtha Leetz-Cijntje, un hende ekselente den su materia pa duna un presentashon, di 0-6 aña, di 6-12 aña i di 12 aña – adulto.

Despues di kada presentashon e mayornan a mira kon nan por stimulá nan yu ku sea músika òf moveshon. Pa esei Totolika a haña koperashon di sra. Marina de Miranda, sra. Marjon Roos, sr. Cesareo Jeanlouis i sr. Junny Harms. ■

Demonstrashon di sra. Marjon Roos.

XXL OLIMPIADA ESPECIAL DE FIDES

Di 7 pa 13 di yüni, Josette da costa Gomez (down`s síndrome) e representá asosashon Totolika na Bogota Colombia komo atleta di natashon den XX Olimpiada special de Fides ku a kumpli 40 aña.

Totolika a haña un invitashon komo invitado di honor i a manda un delegashon di 3 persona. Ounke Josette ta atleta di open water (den laman) el a partisipá den kategoria 25 i 50 meter liber pa kual e a logra kaptura dos sinta (4 i di 5 lugá). E evento ku a konta ku mas di 3000 atleta special di rònt mundu tabata ekselentemente organisá ku un gran puntualidat i seguridat. Josette a bria den su trahe folklórico durante e inougurashon. Ounke e delegashon tabata chikitu nan a sa di representá Kòrsou dignamente. Fundashon Fides ku no solamente ta dediká su

mes na deporte pero tambe na aktividatnan kultural (manera baile i arte) a urgí tur e paisnan presente pa sigui asistí na su eventonan i a primintí di duna tur e ayudo nesesario pa hasi esaki posibel. Totolika ta sumamente satisfecho ku su partisipashon.

Lasonan di amistad a wòrdu krea i amplia ku Fides Colombia i tambe a gosa di

un calor humano sin igual. Josette ta manda un danki spesial na su entrenadónan Rudsel Maria, Asila Finies, Malaika Cijntje i sponsor Lionel (Paps) Capriles. ■

JONGEREN LEREN JONGEREN KENNEN

In 2009 werd Totolika genomineerd voor het Appeltje van Oranje voor het project: “Kinderen leren kinderen kennen”, waarbij om de twee weken een klas van een speciale school samen met een klas van een reguliere school op Totolika activiteiten uitvoerden.

Het doel hiervan is om op een vroege leeftijd kinderen kennis te laten maken met kinderen met een beperking. Dit jaar heeft Totolika gedacht om hetzelfde project uit te voeren met jongeren.

Toevallig kon Totolika de eerste activiteit combineren met een speciaal project van de KAP die drie dagen zou duren. 10 leerlingen van KAP hebben samen met 10 jongeren van Stichting Kontakto drie leuke en bovendien educatieve dagen doorgebracht. Ze hebben kennis gemaakt, spelletjes gedaan, informatie gehad, en de activiteiten voor vrijdag gepland. De cliënten van Wenkel di Fishi hebben bovendien ook nog een bezoekje gebracht aan het Colegio Jandi Paulo en samen met de leerlingen van KAP bloempotten beschilderd die de tuin en de personeelskamer zullen sieren. De activiteiten die ze dus hadden gepland, zijn enthousiast uitgevoerd en waren sport, spel en handenarbeid.

Het is een geslaagd evenement geworden, dat zeker voor herhaling vatbaar is in het kader van het project “Jongeren leren jongeren kennen, met andere scholen van het Voortgezet Onderwijs. De jongeren van KAP werden begeleid door mw. Dulce de Windt, terwijl het project van Totolika gecoördineerd wordt door Marelva Monte en Alice Loos. ■

HÓBEN TA SIÑA KONOSÉ HÓBEN

Na 2009 Totolika a haña un nominashon pa Appeltje van Oranje pa e proyekto: “Mucha ta siña konosé mucha” den kual kada dos siman un klas di un

skol spesial ta bini Sentro Totolika i huntu ku un klas di un skol regular, ta pasa un mainta hasiendo aktividatnan rekreativo i edukativo.

Meta di e proyekto aki ta pa for di chikí, laga mucha sera konosí ku mucha ku un limitashon. Totolika a pensa, mirando e resultado eksitoso, pa hasi e aña aki e proyekto ku hóbennan di skolnan avansá.

Pa kasualidat Totolika por a kombiná e promé enkuentro ku un proyekto sosial, ku KAP (kolegio Jandi Paulo) tabatin planeá pa 3 dia. Un grupo di 10 alumno di KAP huntu ku 10 kliente di Wenkel di Fishi a pasa tres dia dushi i edukativo. Nan a sera konosí ku otro, hasi wega, haña informashon i planeá aktividatnan pa djabièrnè.

E klientenan di Wenkel di Fishi ademas a hasi un bishita na Colegio Jandi Paulo, kaminda huntu ku nan buddies a fèrf pochi di mata, ku lo bai dòrna kura i kantor di personal. E punto kulminante naturalmente tabata e djabièrnè mainta ora nan a hasi ku entusiasmo e aktividatnan ku nan mes a planeá, e.o. deporte, wega i obra di man. E evento ta unu hopi eksitoso, ku sigur ta bon pa ripití den kuadro di e proyekto: Hóben ta siña konosé hóben, kordiná dor di Marelva Monte i Alice Loos. E hóbennan di KAP a haña guía serka sra. Dulce de Windt. ■

HIEP HIEP HOERA!!

Jaydah Ariana
Harms

10 DI MART 2015

Nos presidente Presidente Willy (Junny) Harms tabatin ekstenshon di su famia ku un prinsesa. Nos ta felisitá Junny i su señora Leslie Ann i Gordon ku e yuchi lif aki. *Hopi bendishon!*

COLA DEBROTPRIJS
2015 NAAR **DR. ROSE
MARY ALLEN**

WIJ FELICITEREN
HAAR VAN HARTE MET
DEZE WELVERDIENDE
ERKENNING.

Ken ta LUCY-ANN ZIMMERMAN?

Lucy , Puke, Lutu , Lucylucy esei ta un par di su nòmber-nan di karino du nan a karina ku n'é i yam'é na nan manera. Lucy tin aktualmente 26 aña. E ta laborando na Kontakto.

Promé ku esaki el a bishita VSO skol Marieta Alberto na Suffisant. Einan a desaroya su mes ampliamente riba diferente tereno. Nan ta planta, kushina, hasi obra di man, matemátika, deporte kòmputar i músika. Músika no por keda fo, esei ta e parti ku Lucyann ta stima mes.

Lucy a bishita tambe skol Herman Jozef na Brievengat i Alablanka skol na Barber. Lucy a pasa un aña tambe na Sta. Familia kleuterschool, kaminda su rumannan tambe a pasa nan temporada pre eskolar, pasobra no ta semper ta bai mes fásil pa haña e skol adekuá, i nan a tum'é ku brasa habri .

Lucy a nase den un famia ku tres ruman mas grandi ku n'é, dos ruman muhé i un hòmbler. E temporada ku Lucy mester a nase tabata un alegria pa nos, pasobra jupiii nos ta bai haña un ruman mas. Sin sa ku na nasementu nos mayornan sin hopi informashon ainda no tabata sa presis kon pa dil ku e situashon di tin yu ku Síndrome di Down. Buskando informashon nos mayornan a bin topa

ku fundashon Totolika, ku te dia di awe nos ta miembro di dje. Lucy a haña yudansa di SGE, i e la haña un home teacher pa yudele ku su desaroyo na kas huntu ku un logopedista. Nos a haña hopi bon guia serka nan. Pero Lucy, e yu bendishoná tin e suerte di tin dos ruman yùfrou di skol i nan mes tabata siña e trabou for di e guidónan.

Dor di stimulá Lucy tabata pone ku ni den kas bo no por a bisti pañanan ku no ta klòp, pasobra mesora e ta bisabo ku esei no por. E ta tenta mesora. Lucy ta kòrda kamindanan ku e bai hopi bon i tin ora yudabu yega bek un kaminda ku e la yega di bai. Tambe Lucy ta kòrda hende su fecha di nasementu hopi bon i si bo tin suerte te hasta kuantu aña abo ta bai hasi. Hopi dushi bo ta sintibu ora ku bo mira ku e stimulashon for di trempa a yuda hopi bon.

Lucy Ann ta formando parti aworakí di grupo di skout Nafasi. Ku hopi alegria i entusiasmo Lucy ta lanta tur djasabra pa bai. Promé ku Nafasi Lucy a bishita Jeanne D'arc grupo 5. Einan e la keda hopi aña den un grupo di skout regular. Ku semper a bai bon.

Nos ta stim'é masha tantu. ■

Tips: • Un yu ku Down Síndrome asin'aki no ta wòrdu aseptá fásil pa nos komunidat. Nos komo famia di e yunan mester sa di aseptanan manera nan ta i yuda nan mas tantu posibel. Pa ora ku nan sali den komunidat nan por ta sigur di nan mes. • Stimulá e yu for di trempa manera lo bo hasié ku tur otro yu. • Nan por hopi, no wanta nan atras pero sí, teniendo kuenta pa no forsa nan. • No malkrianan, esaki nos ta bisa ku lèter chikí pa so di un òf otro manera e ta sosodé fásilmente. Serka Lucy esei ta sosodé ora ku e hasi aña. E ta invitá henter skol òf tur mucha di skout manera e ke. Loke ku e ken na e fiesta tin i kasi semper ku hopi hende. E ta biba pa ku e dia ei, 13 di mart. • Bai tur kaminda ku bo yu i sòru pa semper e ta nèchi na òrdu.

Wie is LUCY-ANN ZIMMERMAN?

Lucy, Puke. Lutu, Lucylucy, zijn enkele liefkoosnamen van Lucy-Ann Zimmerman. Overal waar ze komt is ze geliefd en daarom geven ze haar een bijnaam of liefkoosnaam. Lucy is nu 26 jaar en ze werkt bij Kontakto.

Voorheen zat ze op de VSO Marieta Alberto school op Suffisant. Daar wist zij zich te bekwaamen op allerlei gebieden. Zij leerden op die school te planten, te koken, zij deden aan handenarbeid, leerden rekenen, deden aan sport, ze kregen ook computerlessen en muzieklessen. Vooral de muzieklessen hoorden erbij, want dat waren d e lievelingslessen van Lucy-Ann.

Lucy heeft ook nog andere scholen bezocht, zoals de Herman Jozef school in brievengat, de Alablanka school op Barber. Daarnaast heeft zij ook gezeten op de Santa Famia kleuterschool. Ook haar oudere broers en zussen hebben gezeten op de Santa Famia kleuterschool.

Lucy-Ann komt uit een gezin, bestaande uit vier kinderen. Twee oudere zussen en een oudere broer en Lucy-Ann zelf. Toen wij wisten dat er nog een baby, zusje of broertje, op komst was waren wij hartstikke blij en gelukkig. Lucy-Ann werd geboren met het syndroom van Down. Onze ouders wisten niet precies hoe hiermee om te gaan. Ze hadden geen enkele ervaring op dit gebied. Gedurende hun zoektocht kwamen ze terecht bij de Totolika vereniging, waar ze tot op de dag van vandaag lid van zijn.

Lucy-Ann heeft hulp gekregen van de SGE. Ze heeft een eigen thuisbegeleider gekregen en een logopedist. Zij begeleidten Lucy-Ann en werkten samen aan haar ontwikkeling. Het geluk voor Lucy-Ann was dat haar beide grotere zussen waren opgeleid tot onderwijzers. Deze beide zussen hebben gezien en geleerd hoe Lucy-Ann door de thuisbegeleider en de logopedist

werd begeleid.

Hierdoor konden zijzelf ook Lucy-Ann helpen en begeleiden. Lucy-Ann is thuis goed opgevangen.

Door Lucy-Ann thuis goed te begeleiden en te stimuleren in haar ontwikkeling valt het Lucy-Ann bijvoorbeeld gelijk op wanneer je geen bijpassende kleding draagt. Ze maakt daarover gelijk een opmerking en zegt dat dat niet kan. Ze plaagt je ook nog daarbij. Ook is Lucy-Ann goed in het herkennen van plaatsen waar ze al eens is geweest en kan ze je de weg terugwijzen. Daarnaast onthoudt zij de verjaardagen heel goed en als je geluk hebt weet ze zelfs hoe oud je al bent. Je ervaart als gezin een prettig gevoel om te weten dat een goede en bijtijdse begeleiding ervoor heeft gezorgd dat Lucy-Ann zich zo goed heeft weten te ontwikkelen.

Lucy-Ann maakt op het moment deel uit van een padvindergroep genaamd Nafasi. Elke zaterdag gaat zij met een blij gezicht naar de padvinderij. Voordat zij naar Nafasi ging zat zij bij de Jeanne d'Arc in groep 5. Dat was een reguliere padvindergroep en toch ging het altijd goed.

Wij houden heel veel van Lucy-Ann. ■

Tips: • Een kind met het syndroom van Down wordt niet gemakkelijk in de maatschappij opgenomen. Daarom is het belangrijk om als gezin zo'n kind goed op te vangen en het te accepteren zoals het is. Op deze manier leren ze zeker te zijn van zichzelf. • Stimuleer het kind en help het zichzelf te ontwikkelen zoals je dat ook bij je andere kinderen gedaan zou hebben. • Zij kunnen heel veel. Belemmer ze daarom niet in hun ontwikkeling maar houdt daarbij wel rekening met hun beperkingen. • Je moet ze niet verwennen want dat kan heel gemakkelijk gebeuren. Lucy-Ann wordt alleen op haar verjaardag heel erg verwend. Zij nodigt op haar verjaardag alle kinderen van de school en de padvinderij uit zoals zij dat wilt. Er zijn in ieder geval altijd veel mensen op haar verjaardag. Ze ziet elk jaar weer uit naar de die dag, namelijk 13 maart. • Ga overal met je kind naar toe en zorg ervoor dat zij er altijd netjes uitzien.

FOTO'S UIT DE 'OUDE DOOS'

CONGRES CAMRODD-TOTOLIKA 2003
'INCLUSION, VALUING, DIVERSITY'

